

„EGYMÁST SEGÍTVE ÉS ÉPÍTVE”

Duda Éva rendező, koreográfus, csodálatos művész és remek szervező. Pályájának húsz évéről, terveiről, és felelősségteljes társadalmi szerepéről is beszélgettünk.

Több mint 20 éve vagy már a pályán. Tudnál mérföldköveket említeni, amik meghatározóak voltak?

A főiskola elvégzése után két irányba indultam el, és mindkettőn ma is haladok. Az egyik a kísérletező út, saját, önálló művek létrehozásával. 2003-ban volt az első saját rendezésű, Bolyongó című előadásom, a Kis Herceg inspirációjára. Ez a produkció és a Faun, amelyet az Egy Faun délutánja című műből írtam át, adaptációk voltak, de az összes többi darabom saját szerzemény. Még fiatal koromban kezdtem el önálló útra térni, megkeresni a forrásokat ahhoz, hogy szabadon, függetlenül tudjak dolgozni, azaz táncelőadásokat létrehozni nem szórakoztató, hanem művészi célokkal.

Ezzel párhuzamosan egy másik vonalon is elindultam, közreműködve nagylétszámú színházi produkciók, musical-ek, operák, zenés előadások megkoreografálásában. Ilyenkor felkérésekre dolgozom és alkalmazkodnom kell ugyan, mégis felhőtlen érzés, hogy nem mindenért, csak a saját munkáért vagyok felelős, ami felszabadító. A másik oldalon, ahol én vagyok egy produkció életrehívója, gyújtópontja, és gyakorlatilag a producere is, ott a kezdetektől én viszem végig a folyamatokat és ezáltal jóval nagyobb felelősség hárul rám. Mindkét verzióban otthon érzem magam, de másképp élem meg.

Fontos mérföldkő volt az életemben, amikor 22 éves koromban Kerényi Miklós Gábor, aki akkor az Operaház főrendezője volt, elhívott, hogy a Szegedi Szabadtéri Játékokon, az egyik operájához készítsek koreográfiát. Ez óriási dolog volt, senki ilyen fiatalon ott nem rúgott még labdába és onnantól még sok-sok éven keresztül sok ezer ember látta ott a munkáimat, ráadásul hazai pályán, mivel eredendően szegedi vagyok.

Miután végeztem a tanulmányaimmal Budapesten, nagyon jó alkotói kapcsolat alakult ki közöttünk Keróval, hosszú ideig dolgoztunk együtt. Közben ő az Operettszínház igazgatója lett, és ott számos sikerprodukciónak voltam koreográfusa, de a legendás Rómeó és Júlia című előadás volt az a munkám, amelyet követően egymás után jöttek a felkérések.

A kortárs tánc területén a Bolyongó után az Aréna című előadás volt a következő, ami egy fontos állomás volt az életemben, ezt pedig a Közép-Európa Táncszínház táncosaival mutattunk be a mostani Bethlen Téri Színházban. Jó néhány év szabadúszás után pedig megalapítottam a saját együttesemet, a jelenleg 12 éve működő Duda Éva Társulatot.

Hogyan dolgozol? Mi inspirál, valamilyen zene vagy téma?

Sokféle inspirációs forrás létezik számomra, de nálam általában a téma a meghatározó. Valami piszkál, nem hagy nyugodni, és akkor avval foglalkoznom kell, de úgyis utat tör magának. Sokféle dologba merültem el, társadalmi szélsősé-

fotó: Lékó Tamás

gek, klíma és ökológiai vészhelyzet, krízishelyzetek, addiktív témák, szerelmi viszonyaink, különféle emberi játszmáink, de született olyan előadás is, aminek a szexualitás, az erotika volt a fókuszában, és olyan is, amiben a férfi szerepköröket vizsgáltam. Többnyire élő zeneszerzőkkel dolgozom, de olykor a témákhoz keresem az ahhoz illeszkedő zenéket. Van olyan előadás, aminek nagyon eklektikus a zenei világa, és van, amelyik tisztán egy stílusban marad végig. Mindenesetre az a csodálatos ebben, hogy teljes szabadsággal foglalkozhatok avval, ami engem érdekel.

Az utóbbi legemlékezetesebb előadásaidban mi a legfontosabb, legérdekesebb?

A Frida Kahlo életéből készült FRIDA című előadásomban például a festőnő életén keresztül a művészlét amplitúdói, az anyaság iránti vágy és az emberfeletti küzdelem jelent meg teljes összművészeti arzenállal, hiszen vetítés, élőzene, színpad, táncművészet egyszerre történt a színpadon. Nagyon izgalmas munka volt, most épp új helyszínt keresünk, hogy újra játszassuk.

A MIRROR egy vad és mégis lágy anyagból gyúrt előadás, amelyben több korábbi előadásom témáját dolgoztam újra. Sötét tónusú és nagyon emocionális, az emberek közti versengést és állandó dominanciaharcot helyezi előtérbe. Egész más világ a RAMAZURI, ami egy könnyed, életigenlő, színes és derűs előadás, ami azt célozza, hogy rácsodálkozzunk a világra, és pozitív töltettel menjünk haza a néző. Élőzenei produkció, amiben beatbox és hegedű van, és a formanyelvét tekintve pedig a tánc cirkuszi elemekkel ötvöződik. A nézők mosolyogva jönnek ki, és nagyon jó érzés, hogy tudok ilyet csinálni.

Az elmúlt két év, a pandémia időszaka milyen hatással volt a társulatra?

A táncosok élete jelentősen átalakult, hiszen nagyon sokat mozognak és általában csak aludni járnak haza, egész nap próba, gyakorlás és utána este előadás. Ezekről meg lettek fosztva. Mindenkit megviselt a helyzet, és sokan elég depressziósak is lettek. Kitaláltam, hogy otthoni, rövid, táncos kisvideókat szerkesztünk. Különböző feladatokat adtam ki, amit hetente, otthon kellett megcsinálniuk. Online ment minden, megmutattuk egymásnak, véleményeztük, kritizáltuk, ötleteket adtunk egymásnak, újra megcsináltuk, és lett belőle egy nagyon izgalmas videóanyag, amit meg is osztottunk a Facebookon. Szuper reakciók jöttek. Szerencsére senkit nem kellett elküldeni, mindenkit tudtunk fizetni, aki előtte alkalmazásban volt. Nagyon-nagyon örülök, hogy ezt aránylag jól át tudtuk vészteni, és remélem, hogy már a végén vagyunk ennek a járványnak, vagy képesek leszünk megtanulni együtt élni vele valahogy hosszútávon.

Hogyan vált fontossá számodra, hogy társadalmi kérdésekben is megszólalj?

Érzékeny antennáim vannak, észreveszem mások akaratlan jelzéseit, de figyelem is az embereket, foglalkozom a viselkedésükkel, mozdulataikkal, gesztusaikkal. Fontosnak tartom, hogy azt a kis időt, amit itt és együtt töltünk, ne önzően, egymást kirekesztve, hanem egymásnak élményeket adva és lehetőségeket teremtve, egymást segítve és építve töltsük. Könnyen be lehet vonni az embert egy közösségbe, de ki is szállhat abból, és könnyen ki is lehet rekeszteni. Az ember pedig csordában szeret lenni, arra vagyunk predesztinálva, hogy közösségben éljünk. Észre kell vennünk az apró lehetőségeket egymás megsegítésére, és észre kell vennünk azt is, hogy hol tudunk nagyobb lépéseket tenni egymás iránt. Ilyen például az Oltalom Karitatív Egyesület, akik több ezer hátrányos helyzetű gyereknek, idősnek, hajléktalan embernek segítenek, adnak ételt, tanulási, gyógyulási lehetőséget. Ha valaki felvállalja a feladatot, hogy hivatásszerűen segít, akkor nekünk, akiknek pedig van lehetőségünk rá, kutyakötelességünk ezeket a szervezeteket segíteni, akár anyagilag, akár önkéntesként.

Rémisztő, hogy ma olyanokat, akik közfeladatot látnak el, amit normális esetben az államnak kellene elvégezni – gondját viselni a perifériára szorult embereknek, szociális hálót nyújtani nekik, segíteni visszarendeződni a társadalomba – a hatalom jelen pillanatban kriminalizál, nagy erővel folyamatosan vegzál, és ellehetetleníteni igyekszik. Nagyon komolyan felteszem azt a kérdést is, hogy hol van a többi egyházfő, amikor mellé kéne állni egy társuknak, aki ráadásul pont azt teszi, amit Jézus tanított? Szégyen a hallgatásuk.

Milyen kapcsolat fűz a noÁr Mozgalomhoz?

Férjemmel, Molnár Áronnal közösen alapítottuk néhány éve ezt az akkor még csak zenei, művészeti formációt, ami azóta mozgalommá nőtte ki magát. Fontos nekem, hogy a szakmai tudásomat bele tudom tenni olyan ügyekbe, amivel a „közjót” szolgálhatom, gondolatokra, aktivitásra és bátorságra ösztönözve az embereket. Főképp a klipek kreatív, vizuális megjelenésével, művészi kidolgozásával foglalkozom, valamint a koreográfiai és rendezői feladatait végzem.

Művész vagy, de csodálatos szervező is. Ez adottság benned?

Talán adottság, de rengeteget tanultam rossz döntésekből és hibákból. Sok művész nem szeret foglalkozni háttér munkákkal, de engem érdekel. Nemcsak megálmodni vagy kitalálni szeretek dolgokat, de az ötletek megvalósítása, a hogyan és annak folyamatai is érdekelnek. Nagyon szeretem átlátni az összefüggéseket, élvezem, ahogy egy szikrából ötlet lesz, és szeretem kitalálni és megtervezni, hogyan érdemes eljutni a végcélig, majd csapatban ezen dolgozni, míg egy idő múlva kialakul egy előadás, vagy egy videóklip vagy épp egy fesztivál. Túl nagy és mágikus szó ez, de mégiscsak teremtés, mert a semmiből létrehozunk valamit. Ez nekem rengeteg pozitív energiát ad.

Tervezed már a következő munkát?

Jó néhány produkció terve van szimultán a fejemben, de általában intuíció alapján dől el, hogy mibe vágok bele, kivéve, amikor felkérésre dolgozom. Elég nehéz viszont a kiforratlan tervekről beszélni, úgyhogy maradjunk abban, érlelődnek dolgok, de most elég bizonytalan a helyzet, bizonytalanok a körülmények, ami bizonytalanná teszi a tervezést is.

Mi adja a siker érzését neked?

Ha a sok belefektetett munka végül találkozik a nézők tettségével, az nagyon jó érzés. De csodálatos az is, hogy azokkal az emberekkel, akikkel végigcsinálunk egy-egy munkafolyamatot, közösségként átélünk valamit, rátalálunk, felfedezhetünk dolgokat együtt, és általa jobban megismerjük egymást, tanulunk egymástól, és tanulhatunk magunkról is.

Változtak a kortárs tánc iránti érzéseid az évek alatt?

Önmagától a táncról kissé eltávolodtam, bár nagyon szívesen nézem, de a komplexebb feladatok vonzanak, és nagyon izgat a filmezés világa is. Nagyobb perspektívában gondolkodom, összművészeti irányok felé törekszem, de szeretném tágítani a tudásomat picit más irányba is, ahol az egészségügy, a terápia és a tánc szorosan tud összehangolódni, de ez még csupán egy dédelgetett terv.

Fridrich Piroška

fotó: Lékó Tamás